

Ons kenmerk 04/35719
Bijlage(n)

Maastricht 15 juni 2004

Besluit van Gedeputeerde Staten van Limburg

Op 11 mei 2004 hebben wij het Milieu-effectrapport (MER) 'Cement voor de toekomst' ontvangen. Dit MER is opgesteld ten behoeve van de voorgenomen ontgrondingsactiviteit waarbij sprake is van een winning over een oppervlakte van meer dan 25 ha. Conform art. 7.18, eerste lid, Wet milieubeheer delen wij u het volgende mede.

Na toetsing is gebleken dat het MER niet aanvaardbaar is, omdat het op wezenlijke onderdelen niet aan de richtlijnen, welke op 3 april 2001 door ons zijn vastgesteld, voldoet en onjuistheden bevat. In onderstaande wordt toegelicht op welke gronden wij tot deze conclusie zijn gekomen.

In dit schrijven wordt een onderscheid gemaakt tussen:

- de toetsing aan de richtlijnen en
- feitelijke onjuistheden in het MER.

Toetsing aan de richtlijnen

In het volgende stuk wordt aan de hand de relevante passages uit de richtlijnen aangegeven op welke punten het MER niet aan deze richtlijnen voldoet.

Op pagina 3 en pagina 17 van de richtlijnen wordt gevraagd om een beschrijving in de diverse alternatieven op te nemen van de effecten voor woon- en leefmilieu. Hierbij dient vooral aandacht te worden besteed aan de effecten van de duur van de werkzaamheden.

Ons inziens is in de beschrijving in het MER en de tabellen waarin de alternatieven worden vergeleken niet ingegaan op deze effecten.

Op pagina 4 van de richtlijnen wordt aangegeven dat onderbouwd moet worden hoeveel kalksteen en van welke kwaliteit gewonnen moet gaan worden, waarbij onder andere aandacht moet worden besteed aan de toekomstige oplossingsrichtingen in verband met de schaarste van winbare kalksteen. Dit aspect is zeer beperkt uitgewerkt. In het MER wordt slechts summier ingegaan op alternatieve winplaatsen in het buitenland. ENCI geeft aan dat import van mergel niet haalbaar is. ENCI geeft aan transport over de weg onwenselijk is en dat de aanvoer per schip vanuit België naar de fabriek in Maastricht tot onaanvaardbare kostenstijgingen leidt. Er is slechts een bedrag genoemd, doch dit is zonder financiële onderbouwing in de vorm van cijfermateriaal niet te verifiëren. Daarnaast moeten meer objectieve gegevens worden gegeven omtrent de kwaliteitsverschillen tussen de mergel van de verschillende locaties. Welke alternatieven zijn op termijn mogelijk, wat is de behoefte aan cement en hoe ziet de toekomstige bouw eruit?

Daarnaast worden in het MER hoeveelheden te winnen kalksteen vermeld die niet overeen stemmen met het recentelijk goedgekeurde werkplan. Zo wordt in het MER in tabel 2.1 aangegeven dat 29 Mm³ kalksteen wordt gewonnen tot 5 m+NAP. In de begeleidende tekst geeft u zelf aan dat dit strijdig is met het werkplan van juni 2003. Wij wensen de juistheid van de opgegeven hoeveelheid kalksteen te controleren middels door ENCI te overleggen software.

Eveneens vragen wij op pagina 4 van de richtlijnen dat wordt aangetoond dat diepere en langdurige winning noodzakelijk is voor het doen van noodzakelijke investeringen. Om dit te staven zijn financiële gegevens noodzakelijk en dient u aan te tonen welke milieuvriendelijke investeringen achterwege blijven bij het niet doorgaan van diepere winning. Deze gegevens ontbreken.

Op pagina 10 van de richtlijnen verzoeken wij een plattegrond van het gebied bij te voegen waarop staat waar en wanneer de winningen plaatsvinden en waar overige activiteiten zijn (opslag, overslag, verwerking etc.). Deze gegevens dienen aangeleverd te worden gekoppeld aan het wintempo (uitgaande van 0.9 Mm³/jr) voor elke variant voor enkele relevante tijdperioden. De noodzakelijke gegevens zijn niet in het MER terug te vinden.

Op pagina 12 van de richtlijnen wordt, in aanvulling van hetgeen al op pagina 4 van de richtlijnen wordt vermeld, gevraagd aan te geven waar elders kalksteen van de vereiste kwaliteit gevonden kan worden en wat de effecten zijn indien winning elders plaatsvindt, waarbij tevens op economische belangen moet worden ingegaan. In het MER wordt 'slechts' vermeld dat de transportkosten, over land en over water, te hoog zijn en dat de kwaliteit van de mergel van andere winplekken niet voldoende is. Niet is aangegeven hoe deze gegevens zijn opgebouwd, dus ze zijn voor ons niet te verifiëren en de onderbouwing is daarmee niet voldoende beschreven.

Op pagina 12 van de richtlijnen wordt gevraagd het nulalternatief te beschrijven, zijnde het uitvoeren van de reeds vergunde winning tot 2010. In het MER wordt dit het "afbouwalternatief" genoemd. Hierbij wordt uitgegaan van onder andere het afgraven van D'n Observant en deels winning van kalksteen onder D'n Observant. Dit is alleen mogelijk indien wij de werkplannen goedkeuren en de eventueel benodigde ontheffingen/vergunningen in het kader van de Flora- en faunawet verkregen worden. Door de keuze om op voorhand al uit te gaan van het afgraven van D'n Observant, wordt de afweging van de alternatieven, zoals weergegeven in hoofdstuk 5, in onze ogen vertekend.

Op pagina 13 van de richtlijnen wordt verzocht aan te geven wie de herinrichting financiert en bewaakt en wie het eigendom en beheer van de Sint-Pietersberg heeft in de eindsituatie. Dit is niet aangegeven.

Onjuistheden in het MER

Hieronder wordt een (niet limitatieve) lijst gegeven van onjuistheden en opmerkingen over de inhoud van het MER.

Ontgrondingsactiviteiten

Op pagina 17 wordt aangegeven dat de ENCI met de huidige hoeveelheid kalksteen kan winnen tot 2032. Volgens nacalculatie onzerzijds moet dit 2036 zijn, zoals ook elders vermeld in het rapport.

Op pagina 19 wordt ingegaan op de maatschappelijke betekenis van de ENCI. Financiële gegevens ter onderbouwing van de stellingen ontbreken hierbij.

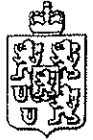
Op pagina 55 wordt opgemerkt dat voor alternatief A (afbouw) de bestaande ontgrondingsvergunning voldoet en dus zonder nieuw besluit van de provincie kan worden uitgevoerd. Wij merken op dat wel nieuwe besluiten nodig zijn, bijvoorbeeld in de zin van het werkplan en ook op het gebied van flora en fauna.

Grondwateraspecten

De berekende grondwaterdalingen in de verschillende alternatieven worden afgezet tegen het nulalternatief. Dit alternatief gaat uit van de situatie die in 2010 zou ontstaan als er geen besluiten meer worden genomen (de zogenaamde autonome ontwikkeling). De huidige vergunning voor bemaling eindigt 31 december 2009. Het nulalternatief, de situatie in 2010 zonder dat een nieuw besluit wordt genomen, zou dan ook moeten uitgaan van een situatie zonder bemaling. De berekende dalingen die in de kaarten bij het grondwateronderzoek zijn weergegeven gaan uit van het aanstaan van de bemaling in 2010. De dalingen voor de verschillende alternatieven dienen echter (ook) ten opzichte van het nulalternatief met de bemaling uit te worden berekend en weergegeven.

Er dient te worden nagegaan of de hoeveelheid op te pompen water in redelijkheid te verminderen valt door alternatieven toe te passen. Met name het idee "om met bemalingwater *randvijvers* te onderhouden met een waterpeil net op of net boven het niveau van de oorspronkelijke grondwaterstand; dit met name voor de westzijde van de groeve" is niet onderzocht.

De berekening van het kweldebiet vanuit het Carboon is gebaseerd op relatief weinig gegevens. Voor de bepaling van de weerstand van de formatie van Vaals zijn laboratorium proeven (doorlatendheid testen) uitgevoerd op 15 monsters van enkele centimeters groot, genomen uit het Carboon. De 5 meest extreme waarden zijn weggelaten en van de 10 overgebleven waarden is de mediaanwaarde berekend. Hierdoor is weinig zekerheid over de werkelijke waarde van de weerstand van de Formatie van Vaals in een "worst case" situatie. Voor het meest diepe deel van de groeve is weliswaar een forse "worst case" marge in acht genomen, maar het is niet duidelijk of dit voldoende is om een goed beeld te hebben van de Carboon kwel in een meest ongunstig scenario.

Het risico voor het opbreken van de groevebodem is bij de huidige stijghoogte van het Carboonwater berekend. Indien door autonome ontwikkelingen de stijghoogte in het Carboon toeneemt, veranderen de uitgangspunten voor de risicoanalyse. Een mogelijke maatregel om het voorkomen van het opbreken van de groevebodem te borgen kan dan het afmalen van het Carboonwater zijn. De haalbaarheid en consequenties hiervan (bijvoorbeeld op het grondwatermodel) zijn niet goed onderzocht.

Midden jaren negentig is de haalbaarheid onderzocht van de inzet van ENCI bemalingwater als drinkwater en/of industriewater. De verrichte studies oordeelden negatief over de haalbaarheid, met name op grond van het argument dat de hoeveelheid (minder dan 1 miljoen m³ per jaar) te gering is voor een reële en rendabele exploitatie. Met de nu aangevraagde hoeveelheid van 2,8 miljoen m³ per jaar behoeven deze studies mogelijk actualisatie.

Een verdere verbetering van het grondwatermodel lijkt mogelijk door:

Het opstellen van een waterbalans op basis van chemische analyses. Er zijn immers inmiddels vele chemische analyses voor verschillende watertypen, - en bronnen beschikbaar (concentraties voor vele stoffen voor Groevewater, Carboonwater, Gulpenwater, etc.). De waterbalans zou dan ook gebruikt kunnen worden om beter onderscheid te maken tussen grondwaterstroming vanuit de richting Jeker en Maas (nu worden deze grondwaterstromen in de overzichten nog samengevoegd in de term gemengde waterstroming naar groeve vanuit het Zuiden en Noorden);

Aanvullend *transient* (niet-stationair) kalibreren;

De iets hogere gemeten Jekerpeilen in vergelijking met de in het grondwatermodel veronderstelde peilen meenemen in de kalibratie. (zie meetwaarden Jekerpeil in onderzoeken van de provincie over infiltratie vanuit Jeker). Zo ook de verschillen tussen gemeten en gemodelleerde waarden voor sommige putten (met name die in Kanne 61FP9008 en 61FP9010) gebruiken voor eventuele aanpassing kalibratie. Inmiddels zijn er mogelijk (net) voldoende grondwaterstandmeetreeksgegevens om een tijdreeksanalyse uit te voeren. Hiermee kan het grondwatermeetnet worden getoetst en geoptimaliseerd voor controle van het grondwatermodel en voor de monitoring van berekende grondwaterdalingen en grondwatereffecten.

Hoewel op basis van de verwachte bodemopbouw het als zeer onwaarschijnlijk moet worden geacht dat zettingschade als gevolg van de bemaling zal optreden, vinden wij het toch noodzakelijk dat in de gebieden waar grondwaterdalingen van meer dan 20 cm optreden (dalingen gerekend vanaf 2010), nader bodemonderzoek wordt verricht bij bebouwing met een zettinggevoelige fundering.

De hydrologie is in de gegeven situatie een 3-dimensionaal fenomeen. Een duidelijke 3-dimensionale weergave / schematisatie van de geohydrologie met (3-D ligging) van Geologische Formaties, Lithologie en grondwaterstanden/stromen ontbreekt. (Een duidelijk driedimensionaal beeld van de geo(hydro)logische situatie had bijvoorbeeld goed kunnen worden geïllustreerd door middel van dwarsprofielen van het gebied op verschillende plaatsen in verschillende geografische richtingen). Om het grondwatermodel goed te kunnen doorgronden is ook een duidelijk 3-dimensionaal beeld nodig van de belangrijkste modelparameters (bijvoorbeeld de ligging van de "model rekendrainen" in de groeve).

Natuuraspecten (paragraaf 5.5)

- Biz 98 tabel 5.21

In de legenda staat bij * prioritaire soort/habitat. Vermeld dient te worden om welke soorten het gaat.

- Blz 101, 3^e aandachtspunt bij beschrijving van de verschillende onderdelen die tot de EHS behoren. Het provinciale natuurcompensatiebeginsel is hier niet juist uitgewerkt. De provinciale regeling is wel van toepassing buiten de EHS/PES voor soorten als die op de provinciale lijst staan zoals later ook staat vermeld op blz. 112, tabel 5.33.
- Blz 101 afbeelding 5.51 is niet volledig. Er ontbreken gebieden die begrensd zijn als EHS, namelijk enkele aangewezen nieuwe natuurgebieden. De term reservaatgebieden staat nog in het gehele rapport en moet vervangen worden door de term nieuwe natuurgebieden.
- Blz 104, tabel 5.22:
 - er ontbreken de volgende planten: glad parelzaad en wild katekruid beide RL-soort en provinciale aandachtsoort.
 - er ontbreken de volgende vlinders: bruindikkopje (Habitatrichtlijnsoort) en sleedoornpage, beide aangewezen volgens de Flora en Fauna-wet en provinciale aandachtsoort
 - niet vermeld wordt of de Spaanse vlag in de ENCI groeve voorkomt?
 - het dwergblauwtje zal vooral voorkomen op die plekken waar de waardplant wondklaver staat. Dit is nogal een belangrijk verschil met wat vermeld staat in de tabel. Een soort als het Groentje zou ook in de groeve kunnen voorkomen. Keizersmantel is volgens gegevens van het Natuurhistorisch Genootschap Limburg (NHGL) ook in de groeve waargenomen.
Vermelden Boswitje: is slechts sinds kort inheems en wordt daarom nog niet op de Rode Lijst vermeld, maar is zeker een soort waar rekening mee moet worden gehouden.
- Blz 104 1^e alinea over D'n Observant toevoegen dat D'n Observant ook door vlinders wordt gebruikt voor hill-topping vanwege de hoge ligging t.o.v. het omliggende landschap. Een ontmoetingsplaats die met name door koninginnepage ook als voortplantingsplaats wordt gebruikt.
 - 27 dagvlinders op D'n Observant is een behoorlijk groot aantal, voor Nederlandse begrippen. Dit mag zeker wel even worden vermeld.
- Blz 105 tabel 5.23 bij dagvlinders achter bruin blauwtje moet een (4) staan. Spaanse vlag is een soort van lijst 2 van de Habitatrichtlijn.
- Blz 107 tabel 5.25 bij plant toevoegen gele anemoon (3, Rode Lijst en 4, provinciale aandachtsoort)
- Blz 110 aan het einde van de eerste alinea, boven aan de pagina staat "Hoewel er enkele naar alle waarschijnlijkheid zwervende exemplaren van de Spaanse vlag op D'n Observant zijn waargenomen, zijn voor deze soort geen negatieve gevolgen te verwachten." Vanaf de komma tot einde zin vervangen door "wordt het duurzaam voortbestaan van de populatie in het gebied waarschijnlijk niet nadelig beïnvloed". De onderbouwing ontbreekt op dit moment in het rapport en dient te worden toegevoegd. Tevens wordt niet vermeld om welke aantallen individuen het gaat, alsmede hoe is vastgesteld dat het geen nadelige invloed heeft, of hoe groot de bestaande populatie is en moet zijn voor duurzame instandhouding?
- Blz 109/110 het Maasbos is Habitatgebied en Nb-wet gebied o.a. door de vochtige loofbossen. Het afgraven van D'n Observant kan gevolgen hebben voor het droger worden voor het aangrenzende gebied. Immers het afstromen van water van D'n Observant naar het Maasbos valt weg en het eventueel geïnfilterde water in D'n Observant verdwijnt. Dit aspect is geheel buiten het rapport gehouden. Het dient alsnog te worden opgenomen in het rapport.
- Blz 110 bij kopje Nb-gebied staat dat een veiligheidsmarge wordt gehanteerd. Niet vermeld wordt hoe groot deze is en waar deze op is gebaseerd. Even verderop staat dat het "kenmerkende oorspronkelijke karakter" van de St. Pietersberg niet wordt aangetast. Dit wordt niet onderbouwd, ook is niet bekend wat er gebeurt als de resterende gangenstelsels de groeve in gaan glijden?
- Blz 111, 3^e alinea, hoe staat het met de verstoring van andere soorten dan de vogels?

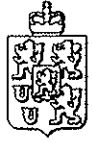

- Blz 111 specifieke vlinderzaken staan niet bij de effectbeschrijving en een afweging van aantallen is nogal ondoorzichtig. Aangegeven dient te worden welk alternatief vanuit vlinderoogpunt het beste is. Het gebied is voor dagvlinders het meest soortenrijk van Nederland.
- Blz 112 boven aan de pagina: de indirecte gevolgen van het verwijderen van bos. Hierbij is versnippering en verkleining van het leefgebied niet besproken. Hierdoor kan de overlevingskans van bestaande populaties afnemen. Dit moet nader worden uitgewerkt.
- Blz 112 tabel 5.33: niet vermeld wordt hoe men aan de aantallen in de tabel komt. De herkomst van de getallen 10 en 11 is onduidelijk en ze kunnen dus niet worden gecontroleerd?
- Blz 113: beschreven wordt dat er een aantal beschermde vlinders van bos- en zoomgemeenschappen voorkomen, zoals grote en kleine IJsvogelvlinder en de keizersmantel. Onder het kopje "negatieve gevolgen voor kenmerkende ecosystemen" staat dat de kwaliteit van de betreffende bossen niet erg hoog is en dat het met name gaat om soorten die niet bedreigd zijn in hun voorkomen. Dit staat in tegenstelling tot wat eerder vermeld is, waar wordt gezegd, dat bij boscompensatie rekening gehouden moet worden met de aan (kalk)graslanden gebonden vlindersoorten, die nu langs de paden van D'n Observant voorkomen. Er staat niets over de aantasting van het leefgebied van deze vlindersoorten door het afgraven van D'n Observant en het ENCI-bos. Ook de analyse dat er nauwelijks/geen versnippering hierdoor zal optreden is mager. Bij de compensatie zal het zeker van belang zijn dat er een volwaardig alternatief biotoop tot ontwikkeling is gekomen op het moment dat met de aantasting wordt begonnen. Ook het mogelijk voorkomen van de eikelmuis op de D'n Observant wordt hier over het hoofd gezien door te zeggen dat het hier om algemene soorten gaat. Het rapport dient op deze punten te worden aangevuld.
- Blz 114 1° alinea staat dat overige soortgroepen veel minder gevoelig zijn voor geluidsverstoring, dit is echter niet zeker. Juister is het om te vermelden dat er van geluidsverstoring van andere soortgroepen weinig bekend is en dat er waarschijnlijk geen verstoring zal optreden.
- Blz 115, laatste alinea onder kopje afgraven D'n Observant: ook hier vermelden dat het mogelijk gaat om de eikelmuis.

Specifieke opmerkingen inzake Rapport Ecologische gevolgen MER (Alterra)

Er geen onderscheid gemaakt tussen incidentele waarnemingen en het daadwerkelijk voorkomen van een populatie van een soort.

Niet nagegaan kan worden of de gegevens volledig zijn, met name in de afgesloten delen van groeve. Waarschijnlijk zijn daarvan minder gegevens via het NHGL beschikbaar, alleen al vanwege het feit dat daar minder vrijwilligers zullen komen. Aangegeven dient te worden hoe deze leemte in kennis is ingevuld.

Er zitten nogal wat fouten in de bijlagen, met name in bijlage tabel B1.4 en tabel B1.6. Deze dienen gecontroleerd te worden.

Gedeputeerde Staten van Limburg,

voorzitter

secretaris